

**Patrimoni Artístic: Vies d'Estudi i Tècniques
d'Anàlisi**

Codi: 43006

Crèdits: 12

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313768 Anàlisi i Gestió del Patrimoni Artístic	OB	0	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Rafael Cornudella Carré

Correu electrònic: Rafael.Cornudella@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Altres indicacions sobre les llengües

Els treballs d'aquest mòdul es poden presentar en català, castellà, italià, francès i anglès. A classe es parlarà en català i castellà.

Equip docent

Mariano Carbonell Buades

Rafael Cornudella Carré

Ricard Bru Turull

Prerequisits

Cap.

Objectius

El programa del Mòdul 1 té un caràcter investigador i constitueix el primer pilar del curs pel que fa a la iniciació a la recerca. El mòdul s'articula a l'entorn de 3 seminaris centrats en un tema d'estudi. L'objectiu dels seminaris consisteix a acostar l'estudiant al procés de "fabricació" de la recerca en matèria artística; s'examinen les seves fases, metodologies, fonts i tècniques, així com la diversitat de punts de vista que entren en joc o cal tenir en compte en un procés d'investigació.

Competències

- Avaluar d'una manera realista i honesta el grau de rigor del treball propi.
- Conèixer i comprendre els sistemes d'anàlisi propis i aliens de la investigació del patrimoni artístic, la teoria i la història de l'art.
- Definir, projectar, planificar i elaborar un treball d'investigació de l'àmbit de la història de l'art i del patrimoni artístic, crític, amb aportacions originals i seguint els paràmetres científics actuals.
- Discriminar entre investigació rellevant i divulgació cultural.

- Organitzar el temps i els recursos propis en el desenvolupament de projectes d'investigació: establir objectius, temporització i compromisos d'actuació.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, encara que sigui incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Reconstruir i analitzar críticament les posicions dels principals investigadors actuals del patrimoni artístic, utilitzant les categories i el lèxic que els caracteritzen.
- Sintetitzar i integrar de manera sistemàtica els principals elements d'informació significativa per a l'activitat investigadora i professional.
- Tenir i comprendre coneixements que els aportin una base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament i l'aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar d'una manera realista i honesta el grau de rigor del treball propi.
2. Conèixer disciplines, així com mètodes i tècniques d'anàlisi per a la interpretació del patrimoni artístic, com ara la paleografia, l'epigrafia, l'arqueometria i les diferents anàlisis usades pel restaurador.
3. Conèixer els tipus d'argumentació i les maneres de presentar els resultats d'altres investigadors de manera que siguin útils per a l'enfocament i desenvolupament de la investigació pròpia.
4. Discriminar entre investigació rellevant i divulgació cultural.
5. Distingir mètodes d'anàlisi practicats per l'historiador de l'art per a l'estudi i la interpretació del patrimoni artístic, com ara el formal, l'estilístic, l'iconogràfic i el comparatiu.
6. Dur a terme un projecte de treball d'investigació de manera ben argumentada i planificada.
7. Identificar les principals metodologies pròpies i alienes necessàries per desenvolupar un treball d'investigació.
8. Interpretar les obres d'art d'una manera integral.
9. Organitzar el temps i els recursos propis en el desenvolupament de projectes d'investigació: establir objectius, temporització i compromisos d'actuació.
10. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, encara que sigui incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
11. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
12. Sintetitzar i integrar de manera sistemàtica els principals elements d'informació significativa per a l'activitat investigadora i professional.
13. Tenir i comprendre coneixements que els aportin una base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament i l'aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació.

Continguts

Seminari 1 : **Japonisme. La fascinació per l'art japonès a la Catalunya dels segles XIX i XX.** Professor: Ricard Bru

Les quatre sessions analitzaran amb profunditat el fenomen del japonisme a Catalunya presentant els mètodes de recerca i els resultats d'una investigació d'àmbit tant local com global.

1. *Japonisme a l'Europa*. Introducció al fenomen global d'atracció, influència i inspiració de l'art japonès de la segona meitat del segle XIX i inicis del segle XX. Exposaran també casos concrets de recerca com l'impacte de l'art eròtic japonès als artistes europeus de finals del vuit-cents.
2. *Japonisme a Catalunya (1868-1888)*. Atracció i impacte de l'art japonès a Catalunya fins a l'Exposició Universal de 1888, de Marià Fortuny a Alexandre de Riquer.
3. *Japonisme a Catalunya (1889-1915)*. Estudi del japonisme en temps del modernisme, de Ramon Casas a Lluís Domènech i Montaner.

4. *Japonisme a Catalunya (1915-1975)*. Aproximació a la fascinació per l'art i la cultura japonesa del noucentisme fins a les segones avantguardes, de Francesc Galí a Joan Miró.

Seminari 2. ***El monestir de Pedralbes i el seu patrimoni artístic moble: recerca, museografia i difusió a l'entorn d'un conjunt patrimonial singular***. Professor: Rafael Cornudella

El Monestir de Pedralbes, on hi subsisteix una comunitat de monges de l'orde de santa Clara, i que és gestionat com a "museu-monestir" per l'Ajuntament de Barcelona, no només és un dels monuments més importants de l'arquitectura gòtica catalana, sinó també un conjunt singular per l'abundant patrimoni artístic moble que s'hi conserva, malgrat que al segle XIX i al segle XX encara es van perdre, alienar o destruir alguns objectes. Qualsevol relat sobre la història de l'art gòtic català passa inevitablement per aquest espai monàstic, que també ofereix objectes interessants d'època moderna i contemporània, tots els quals ens permeten resseguir les successives etapes de l'existència històrica d'aquesta comunitat de monges clarisses. En el seminari es revisaran alguns resultats de les recerques més recents, se subratllaran les múltiples possibilitats de recerca obertes per al futur, i a la vegada s'analitzaran les estratègies de conservació i de difusió d'aquest monument i del seu patrimoni moble.

1. La construcció del complex monàstic: certeses i incerteses. El monument funerari de la reina Elisenda de Montcada i l'escultura del segle XIV.
2. Les pintures murals tres-centistes de la capella de sant Miquel: El Mestre italià de Pedralbes i la qüestió Ferrer Bassa. Altres pintures murals trescentistes del monestir.
3. La pintura sobre taula dels segles XIV i XV: noves perspectives sobre un patrimoni entre la dispersió i la desaparició, dels Serra a Martorell.
4. Visita al monestir (1). Recorregut pel monestir.
5. La pintura de finals del segle XV i del segle XVI: el fenomen de la importació i la producció local, aportacions recents.
6. Visita al monestir (2). L'exposició *Tresors del Monestir* i la posada en valor d'un patrimoni historicoartístic.

Seminari 3. ***El Palau de la Generalitat de Catalunya: 600 anys d'art i arquitectura***. Professor: Marià Carbonell

El Palau de la Generalitat de Catalunya o, com es deia antigament, Casa de la Diputació del General és un cas paradigmàtic de la missió representativa i de la dimensió simbòlica que pot assolir un edifici públic de caràcter civil. En el context europeu, és un dels pocs edificis que durant un període de temps tan prolongat han estat seu d'una mateixa institució de govern supramunicipal, confiscacions i supressions per raons polítiques a banda. Però també és un reflex dels canvis arquitectònics i artístics que s'han esdevingut a Catalunya al llarg de sis segles. L'objectiu d'aquest seminari és analitzar-ne tant l'arquitectura com el patrimoni moble i alhora proporcionar eines conceptuals que permetin abordar el debat sobre el present i el futur de l'edifici.

1. Presentació. La institució. Historiografia. De la restauració de Prat de la Riba a l'actualitat. Els precedents, de la Barcino romana al call jueu.
2. La casa gòtica: Marc Safont i l'arquitectura del gòtic tardà a Catalunya. Escultura aplicada. El tresor de la capella: argenteria, indumentària.
3. El palau renaixentista, de les hibridacions gòtic-renaixentistes (Pati dels tarongers, Cambra Daurada) al classicisme madur de finals del segle XVI. Antoni Carbonell i el trasllat de la capella. El programa decoratiu del Saló Daurat (rajoles, tapissos, pintures). Les ampliacions dels arquitectes Ferrer.
4. Una església vestida de palau: el cos d'edifici de Pere Blai, en el context de l'arquitectura de l'Escola del Camp (1620-2020, IV centenari de l'acabament de la façana principal i de la mort de l'arquitecte).
5. El palau confiscat. Del Decret de Nova Planta a l'actualitat. Les decoracions del Saló de Sant Jordi i el projecte de retirada de les pintures d'època primoriverista. El programa de Torres-Garcia. Perspectives de futur.
6. Visita programada al Palau de la Generalitat (per qüestions de protocol, l'horari el fixarà la institució).

- Sessions de seguiment del projecte del treball de fi de Màster.

Professor : Rafael Cornudella.

Metodologia

Classes expositives, conferències i visites a conjunts artístics. Es valorarà la participació dels estudiants a classe.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Conferències i visites a conjunts artístics.	16	0,64	3, 8, 10, 11, 13

Avaluació

Assistència i participació activa als seminaris: 30 %

Tutories seguiment del projecte de Treball fi de Màster: 20%

Presentació escrita del primer Guió del projecte del Treball de fi de màster elaborat amb la supervisió del tutor del treball: 50 %.

El projecte ha de contenir:

1. Una presentació dels objectius, les raons de la tria del tema i les preguntes que us formuleu d'entrada.
2. Un primer guió del treball, és a dir, un primer esquema raonat del treball, un primer esbós on constin els aspectes que voleu tractar en el vostre treball. Per elaborar aquest primer guió comptareu amb l'assessorament dels vostres tutors. Naturalment, a mida que avanceu en la recerca, podeu modificar determinats aspectes del guió inicial.
3. Un primer recull de les fonts que esteu consultant o heu de consultar per realitzar el treball. En funció de la temàtica del vostre treball, aquestes fonts poden ser de moltes menes: bibliogràfiques, arxivístiques, videogràfiques, fotogràfiques, entrevistes a persones, etc-.
4. Finalment el projecte ha de comptar també amb una planificació, en la que exposeu com heu anat organitzant el treball des del principi i com penseu desenvolupar les diferents tasques que us queden per fer fins a la conclusió del treball. Recomanem que feu la planificació més detallada i precisa possible.

La data límit d'entrega del Projecte és el 7 de febrer de 2020. S'han de presentar dues còpies: una per la coordinadora del Mòdul 1, la professora Montserrat Claveria, via Campus Virtual, i la segona pel vostre tutor en el format que ell us indiqui.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació activa als seminaris	30 %	48	1,92	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
Presentació escrita del projecte del treball de fi de màster	50 %	176	7,04	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Tutories seguiment del projecte del treball de fi de Màster	20%	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13

Bibliografia

Seminari 1 : **Japonisme. La fascinació per l'art japonès a la Catalunya dels segles XIX i XX.** Professor: Ricard Bru (UAB)

Japonisme. Japanese Influence on French Art 1854-1910, The Cleveland Museum of Art, Cleveland, 1975

Le Japonisme, Reunion des musées nationaux, París, 1988

Lionel Lambourne. *Japonisme. Cultural Crossings between Japan and the West*, Phaidon Press, Londres, 2005

Ricard Bru, *Els orígens del Japonisme a Barcelona*, Institut d'Estudis Mòn Juïc, Barcelona, 2011

Japonisme. La fascinació per l'art japonès, Obra Social La Caixa, Barcelona, 2013

Seminari 2. **Arquitectura monàstica. Catalogació i gestió patrimonial de l'espai.** Professor: Eduardo Carrero (UAB)

ATIENZA, A., *Tiempos de conventos. Una historia social de las fundaciones en la España Moderna*, Madrid, Marcial Pons, 2008

BANGO, I. G., *El monasterio medieval*, Madrid, Anaya, 1990

BRAUNFELS, W., *Arquitectura monacal en Occidente*, Barcelona, Seix Barral, 1975

KRÜGER, K., *Ordenes religiosos y monasterios*, Madrid, H. F. Ullman, 2008

LABOA, J. M. (dir.), *Atlas histórico de los monasterios. El monacato oriental y occidental*, Madrid, San Pablo, 2004

Seminari 2. **El monestir de Pedralbes i el seu patrimoni artístic moble: recerca, museografia i difusió a l'entorn d'un conjunt patrimonial singular.** Professor: Rafael Cornudella(UAB)

Aixalà, Carme; Bernal, M. Carme; CVastellano, Aanna (eds.), *Dones silenciades. El llegat de sor Eulàlia Anzizu (1868-1916) al Monestir de Pedralbes*, Barcelona, 2018

Anzizu, Eulàlia, *Fulles històriques del Real Monestir de Santa María de Pedralbes*, Barcelona-Sarrià, 1897

Balasch, Ester; Español, Francesca (eds.), *Elisenda de Montcada. Una reina lleidatana i la fundació del Reial Monestir de Pedralbes*, Lleida, 1997

Beseran i Ramon, Pere, "Un taller escultòric a la Barcelona del segon quart del segle XIV i una proposta per a Pere de Guines", *Lambard. Estudis d'art medieval* (1991-1993), 1994, p. 215-245, 483-488

BeseraniRamon, Pere, "Noves observacions a l'entorn del sepulcre d'Elisenda de Montcada", a *I jornades de recerca històrica de les Corts. Ponències i comunicacions (Barcelona, 14 i 15 de març de 1997)*, Barcelona, 1998, p. 87-99

97, p. 39-57

Beseran i Ramon, Pere; Cubeles i Bonet, Albert; Julià i Capdevila, Josep M., "El convent de Santa Maria de Pedralbes", a Josep Bracons i Clapés, Pere Freixas i Camps (eds.), *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura, I. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos*, Barcelona, 2002, p. 193-200

Castellano i Tresserra, Anna, *Pedralbes a l'edat mitjana. Història d'un monestir femení*, Barcelona, 1998

Carbonell, Marià; Castellano, Anna; Cornudella, Rafael (eds.), *Pedralbes: Els tresors del monestir* (catàleg de l'exposició), Museu-Monestir de Pedralbes, Barcelona, 2005

Cornudella, Rafael, "Sainte Claire d'Assise et Christ assis au Calvaire du début du xvie siècle conservées au Monastère de Santa Maria de Pedralbes (Barcelone)", *Revue Belge d'Archéologie et Histoire de l'Art*, 83 (2014), p. 67-86

Cornudella, Rafael, "Les pintures italianíssimes de Pedralbes", *El Punt Avui*, suplement Cultura (divendres, 27 març 2015), p. 28-29

Cornudella, Rafael, "From Patinir's Workshop to the Monastery of Pedralbes. A Virgin and Child in a Landscape", *Locus Amoenus*, 16 (2018), p. 19-57

Español, Francesca, "Los *membra disjecta* de un coro gótico catalán en el Museo de Cleveland", a Mª Luisa Melero Moneo, Francesca Español Bertrán, Anna Orriols i Alsina, Daniel Rico Camps (eds.), *Imágenes y promotores en el arte medieval. Miscelánea en homenaje a Joaquín Yarza Luaces*, Bellaterra, 2001

Español, Francesca, *El Gòtic català*, Manresa, 2002

Martens, Didier, "Le triptyque de la Sainte Famille au travail de Pedralbes, une oeuvre flamande 'hispanisée'", *Oud Holland*, 119, n.1 (2006), p. 41-63

Senserrich i Espuñes, Rosa; Font i Pagès, Lúdia, "La planificació del treball al fresc en les pintures que decoren la cel·la de sant Miquel del monestir de Pedralbes", *Quaderns tècnics de l'MHCB*, 2 (2007), p. 24-43

Trens, Manuel, *Ferrer Bassa i les pintures de Pedralbes*, Barcelona, 1936

Yarza Luaces, Joaquín, "María de Navarra y la ilustración del Libro de Horas de la Biblioteca Nazionale Marziana", a S. Marcon, Mª J. Arnall, J. Yarza Luaces, J. M. García de la Mora, *Libro de Horas de la reina María de Navarra*, Barcelona, 1996, p. 93-256

Seminari 3. ***El Palau de la Generalitat de Catalunya: 600 anys d'art i arquitectura.***

Carbonell, Marià (dir.), *El Palau de la Generalitat de Catalunya. Art i arquitectura*, 2 volums, Barcelona, 2015
[aquesta obra recull exhaustivament la bibliografia anterior]